

ФОРМИ ХУДОЖНЬОГО ВТІЛЕННЯ ЗАКОРДОННИХ ВРАЖЕНЬ ГРЕМА ГРІНА В ЙОГО SHORT STORIES

У статті досліджуються форми художнього втілення закордонних вражень Грема Гріна в його short stories на матеріалі групи африканських творів «Останній шанс містера Лівера» («A Chance for Mr Lever»), «З іншого боку кордону» («The other side of the border»), «Войовнича церква» («Church militant»), оскільки ці твори не були об'єктом вивчення взагалі й, зокрема, з цієї точки зору.

Мета статті – за допомогою таких методологічних підходів, як біографічний, культурно-історичний, текстологічний та структурно-аналітичний, дослідити вплив закордонних мандрів Гріна на формування його художньої свідомості та на форми втілення мандрівного досвіду (культурно-етнічного, соціального, психологічного, географічного) у творах малої форми.

Показано, що враження й культурно-етнографічний досвід, здобуті Гріном у його африканських мандрах і відображені в книзі «Мандри без мапи» («Journey Without Maps»), зіграли значну роль у формуванні його художньої свідомості, що позначилось як на специфіці хронотопу африканських short stories, так і на їхньому проблемно-тематичному рівні й поетиці. Застосовані підходи й висновки можуть бути використані для подальшого вивчення інших зарубіжних short stories.

Ключові слова: зарубіжні мандри; «африканські» short stories; хронотоп; проблемно-тематичний рівень; оповідання; новела.

Ми вже зазначали, що видатний англійський романіст ХХ століття Грем Грін був водночас і талановитим майстром малої прози [1; 2; 3; 8]. За період з 1929 р. (час публікації його першого оповідання «Murder for the wrong reason») до 1990 р. (публікація його останнього оповідання «A Branch of the Service») він написав більше п'ятдесяти «short stories» (невеликих за обсягом творів), частина з яких є новелами, а інша частина – оповіданнями. Англійське повне видання Грінових short stories включає п'ять збірок («Twenty-one stories», «A Sense of reality», «May we borrow your husband», «The last word and other stories», «Newly collected») і містить п'ятдесят три твори. А французьке видання перекладів малої прози Гріна вміщує п'ятдесят чотири тексти за рахунок відсутнього в англійському виданні твору «The Stranger's Hand» [11, с. 13].

Згідно з англо-американськими відгуками на публікацію Грінового збірника short stories (1986 р.), що включає тридцять сім творів, письменник був визнаний «кращим сучасним англомовним оповідачем», «одним з найбільш непересічних нинішніх англомовних письменників, майстром сюжету, характеру, креативної структури, вишуканої різноманітної прози; письменником, який «має неперевершену здатність змушувати вірити читача в те, що він розповідає» [8]. Подібні

відгуки супроводжують і вихід повного англійського зібрання short stories Г. Гріна (2005 р.).

Однак, якщо романістика Г. Гріна широко і всебічно досліджувалася ще за життя письменника і продовжує досліджуватися зараз, то його мала проза виявилася практично поза увагою літературної критики як у нас, так і за кордоном. Промовистим є той факт, що українською мовою перекладено лише одне його оповідання – «Останнє слово» («The Last Word») [6, с. 58–65]) та казка для дітей «Пожежний візок», а російською – більше двадцяти оповідань і новел.

Мета цієї статті – розглянути групу (умовно назвемо її «африканською») творів малої прози Г. Гріна з погляду впливу закордонних подорожей Грема Гріна на специфіку хронотопу та проблемно-тематичного аспекту групи «африканських» творів письменника. Річ у тім, що він об'їхав мало не весь світ (Південно-Східна Азія, Африка, Латинська Америка, Європа, Радянський Союз), побувавши в усіх гарячих точках планети, що певною мірою було відображено в більшості його романів як у плані хронотопу, так і в плані розширення сюжетно-подієвого й проблемно-тематичного діапазонів.

І хоча він написав у «Шляхах порятунку», що країни, де він бував, давали йому сюжети для книг набагато рідше, ніж можна припустити, і що він не

шукав сюжетів, а натикався на них, проте далі він визнає, що «письменницьке чуття напевне не дримало, коли я вирішував їхати через Сайгон, Порт-о-Пренс або Асунсьйон і писав про Гаїті до "Подорожі з мою тітонькою» [5, с. 76].

У зв'язку з цим можна згадати й такі його романи, як «Сила і слава» («The Power and the Glory»), Мексика; «Суть справи» («The Heart of the Matter») і «Ціною втрати» («The price of loss»), Африка; «Тихий американець» («The Quiet American»), В'єтнам; «Наша людина в Гавані» («Our Man in Havana»), «Почесний консул» («The Honorary Consul»), «Капітан і ворог» («The Captain and the Enemy»), Латинська Америка; «Доктор Фішер із Женев, або Вечеря з бомбою» («Doctor Fischer of Geneva or The Bomb Party»), Швейцарія; «Монсенйор Кіхот» («Monsignor Quixote»), Іспанія.

Так само це стосується і його новел, і оповідань. Щонайменше про це свідчить хронологічна структура дев'ятнадцяти творів, події в яких розгортаються в різних країнах тих континентів, на яких побував письменник. Згідно з хронологічним принципом, можна виокремити такі групи творів: *африканська* (три твори: «A Chance for Mr Lever», «The Other Side of the Border», «Church militant»); *латиноамериканська* (чотири твори: «Across the Bridge», «The Lottery ticket», «Cheer in August», «An Appointment with the general»), *азійська* (один твір: «The Blue Film») і *європейська*, найбільша, яка налічує дев'ять творів. Місцем дії в шести з них є Франція, в якій письменник жив, починаючи з 1967 року («Brother», «The Man who stole the Eiffel Tower», «May we borrow your husband?», «Beauty», «Chagrin in three parts», «Two gentle people», причому перші два були написані задовго до цієї дати); у двох подій відбуваються у Швейцарії («A Visit to Morin», «Dream of a Strange Land»), в одному – в Німеччині, а ще в одному – в Італії. Місцем дії ще одного оповідання є Канада («Dear Dr Falkenheim»).

Для вирішення поставленого завдання ми обрали «африканські» твори, оскільки саме в них Г. Грін вперше використовує закордонний хронологічний топос. «A Chance for Mr Lever», який отримав у російському перекладі назву «Последний шанс мистера Ливера», був опублікований у 1935 р. у збірнику «The basement room and other stories» (хоча і лондонське, і паризьке повне видання датують твір 1936 роком). Щоправда, в цьому ж збірнику було опубліковано ще один твір із європейським, точніше, паризьким хронологічним топосом – «Брат» («Brother»). Другий твір цієї групи, «З іншого боку кордону» («The other side of the border»), було опубліковано в 1936 р., а третє, «Войовнича церква» («Church militant»), – у 1953 році.

Уже в першому за часом творі з закордонним хронологічним топосом чітко простежуються характерні для Грінової малої прози особливості: точність, ґрунтовність і рельєфність відтворення місця подій, атмосфери й місцевого колориту, томливого плину часу, зокрема в американських і латиноамериканських країнах. Опис місцевих реалій при цьому відрізняється документальністю й достовірністю, оскільки спирається на особистий досвід і враження, що особливо помітно в «Останньому шансі мистера Ливера». Тут є буквально текстологічні

збіги з документальною книгою Г. Гріна «Подорож без карти», написаною за слідами тривалої подорожі автора в 1934–1935 рр. важкопрохідними лісами й бездоріжжям трьох країн Західної Африки – Сьера-Ліоне, Французька Гвіана (нині Гвінейська Республіка) і Ліверія, в якій якраз і розгортаються події «Останнього шансу мистера Ливера».

Так, у книзі «Подорож без карти» Г. Грін розповідає кумедну історію про ставлення деяких племен у Ліверії до грошей: «одне з племен і дивитися не бажало на монети з профілем королеви Вікторії: звістка про її смерть проникла сюди, в цю неймовірну глушину, в таку глушину, де ми з братом виявилися першими білими людьми, яких побачило нинішнє покоління; люди вирішили, що цінність монет померла разом із королевою» [4, с. 57].

В «Останньому шансі...» письменник наводить епізод, у якому кухар вимагає у мистера Ливера гроші за оплату купленого курчати. На зауваження мистера Ливера, що він дав йому шилінг для покупки і що гроші ці хороші, кухар повідомляє, що місцеві жителі не хочуть його брати: «Вони хочуть гроші з королем, – пояснив кухар, повертаючи шилінг із зображенням королеви Вікторії» [10, с. 133].

Ще один епізод в «Останньому шансі...» ледь не дослівно відтворює реальний інцидент із «Подорожі без карти», що стався у Г. Гріна з носильниками, без яких пересування тією місцевістю було неможливим. Вступивши на територію Французької Гвінеї, стомлені багатоденним і важким переходом носильники, почали вимагати в Гріна збільшення оплати за кожен день шляху. Оскільки гроші у нього закінчувалися, а дорога була ще далекою, Грін опинився в глухому куті. Один з відданих йому слуг порадив не погоджуватися з вимогою робітників, а краще взяти й налякати їх. Далі Г. Грін пише, що коли вони прийшли, він сказав: «Поясни їм, що вони можуть іти додому. Я гроші віддам, але подарунків вони не отримають, я тут знайду нових працівників» [4, с. 135]. Після цього конфлікт благополучно вирішився.

В «Останньому шансі...» у мистера Ливера виникає схожа ситуація, хоча його носильники відмовляються йти далі через страх заразитися смертельною жовтою лихоманкою. Він говорить бою «Скажи їм, що вони можуть іти додому. Я розплачуся з ними вранці. Але подарунків вони не отримають... Я знайду помічників у цьому селі. Вони можуть йти додому» [10, с. 139].

Цей перелік збігів, котрі свідчать про тяжіння Г. Гріна до реалістичності й правдивості відтворення місцевого колориту як одного з фундаментальних елементів його естетики, можна було би продовжити. Зокрема, це стосується й замальовок африканського побуту (убозтво, бруд, всюдисущі пацюки, комахи) та пейзажних описів. Що ж до характеристики часу, то він постає як уповільнений, мало не застиглий, що відповідає природному устрою зображуваного краю. З іншого боку, екзистенційний час протагоніста поспішно переміщується від сьогодення в минуле і в майбутнє, сприяючи відтворенню повноти його психологічного стану. Однак, як зауважив О. Д. Міхільов, розмірковуючи про творчість Г. Гріна, не слід «забувати, що для письменника важлива не географічна прив'язка, а

соціально-ідеологічний сенс зображуваних подій, глибинні проблеми часу» [7, с. 263].

Магістральна тема творчості Г. Гріна, на думку цього ж дослідника, – людина в потоці свого часу, своєї епохи. XX століття він сприймав як занадто заполітизоване («політикою буквально насичене те повітря, яким ми дихаємо»), яке втратило духовність і віру та значно озлобилося. «Сьогодні наш світ, писав він ще в 1930-і роки, – якое особливо схильний до жорстокості. Чи не тяга до далекого минулого – це те задоволення, з яким люди читають гангстерські романи і знайомляться з героями, примудрившись спростити свій духовний світ до рівня безмозких істот. Зрозуміло, що мені зовсім би не хотілося повернутися до цього рівня, але коли бачиш, які лиха і яку загрозу людському роду породили століття посиленої роботи мозку, – тягне зазирнути в минуле і встановити, де ж ми збилися зі шляху» [4, с. 17].

Це занепокоєння озлобленим століттям, розуміння того, що суспільство «збилося зі шляху», і що людині доводиться докладати неймовірних зусиль у боротьбі за виживання, визначає проблемно-тематичний аспект і «африканських» творів малої прози Г. Гріна. Ми беремо в лапки слово «африканські» як умовне поняття, оскільки африканським у них є лише місцевий колорит. Насправді ж ідеться про європейців, які внаслідок певних обставин опинилися на Африканському континенті. Так, містер Лівер – англієць, літня людина, колись успішний комівоєжер, що втратив накопичені кошти через кризу. Щоб урятувати себе і свою хвору дружину, він змушений відправитись у незнайому йому Африку в сумнівній надії знайти впливового золотошукача Девідсона й переконати його дати позитивний висновок для своєї фірми про необхідність покупки дробарки нового зразка. Успішне вирішення цієї проблеми віщує Ліверу солідну винагороду й гідне життя. І хоча він знаходить Девідсона, який помирає від жовтої лихоманки, і, порушуючи властиві йому моральні принципи, самостійно створює потрібний йому документ і підробляє підпис мертвого Девідсона, повернутися до Англії йому вже не судилося.

Така фабула цього твору. За жанром його можна віднести до новелістичного типу розповіді з оповідачем від третьої особи. Підтвердженням новелістичної моделі є наявність ряду характерних для структури цього жанру елементів. Перш за все – це подієвий казус, в основі якого лежить свого роду парадокс (літній персонаж, який опинився в силу соціальних обставин без засобів до існування й намагається покращити матеріальне становище своєї родини, отримує, як йому здається, щасливий шанс для цього. У кінцевому ж результаті радісна надія на успіх, заради якого він докладає неймовірних зусиль у нетрях африканських лісів і навіть іде на угоду з власним сумлінням, завершується абсолютною невдачею). По-друге, характерний для новелістичного типу розповіді динамічний, свого роду згорнутий сюжет, що вмістив у незначні часові рамки (дві доби) всю історію життя головного персонажа. Динаміка сюжету зберігається за рахунок послідовно витриманої лінії – неухильний і наполегливий рух містера Лівера

слідами Девідсона. І, нарешті, новелістичний пуант, іронічно забарвлений різкий сюжетний злам, присвячений самому фіналу. Важливо зауважити, що він укладений в несподіваному полемічному монолозі-зверненні оповідача до читача, яке ставить проблему божественної справедливості. Сама ж постановка цієї проблеми та її вирішення експліцитно спирається на особистий досвід Гріна-мандрівника. Композиційно звернення відбувається після того, як імперсональний оповідач повідомляє про радикальні зміни в настрої містера Лівера, про те, що він більше не боїться нікого й нічого, не боїться невдачі й буде яскраві плани на майбутнє.

Показовою є передостання фраза розповіді від третьої особи: «How happy he was on what he thought of as the trip home!» [10, с. 146]. Ця фраза передує прямому зверненню автора до читачів: «But you who are reading this, who know so much more than Mr Lever ...» [10, с. 146]. І далі він розвиває думку про можливість віри в доброту та всемогутню любов Бога, який дав містеру Ліверу, вже зараженому жовтою лихоманкою, три дні світлої надії й повного щастя, поки той ішов назад крізь лісові хащі. Потім, спираючись на особистий досвід своїх подорожей крізь ліси, які відмирають, рослинність, яка чахне, де «it is impossible to believe in any spiritual life, in anything» [10, с. 147], оповідач дає зрозуміти, що все це похитнуло його віру в божественну доброту.

І хоча твір завершується сентенцією, що про будь-який предмет можна мати подвійну думку, заявлений у назві «шанс» (можливий переклад «удача», «щастя») точніше передає ідейно-смысловий зміст новели) виявився гіркою іронією, що обернулася трагедією людського життя. Авторське звернення до читача, що композиційно завершує новелу і вводить мотив божественного милосердя й справедливості, виводить її ідейно-смысловий зміст на загальнолюдський рівень. Соціально-психологічна у своїй основі, вона знаходить філософсько-метафізичне звучання.

На прикладі цієї новели видно, що подорожі Г. Гріна, перетин ним численних кордонів у силу професійної необхідності (журналістської та службової) й письменницького інтересу, набутий у цих подорожах досвід, – знайшли художньо трансформоване відображення в одному з його кращих творів малої прози.

Особистий досвід Гріна-мандрівника, пропущений крізь художнє осмислення, позначився на хронологічному й проблемно-тематичному рівнях в оповіданні «З іншого боку кордону». Події в ньому, як і в «Останньому шансі містера Лівера», розвиваються в Англії та Західній Африці, в тій самій Ліберії, і теж пов'язані з пошуком золотоносних родовищ.

В основі оповідання лежить незавершений роман 1936 року, задуманий, як пише Г. Грін, під враженням нової подорожі Африкою. Розповідь подана від третьої особи й має більш складну, ніж аналізована новела, композиційну структуру: вона складається з «Нотаток», у яких ідеться про історію написання оповідання, і з двох частин. Перша частина називається «Карта» і містить шість розділів. Тут докладно представлені в умовах Англії всі персонажі, так чи інакше пов'язані з фірмою «Новий синдикат», яка

займається розвідкою золотоносних місць у Ліберії. Друга частина має назву «Експедиція», події в ній переносяться безпосередньо в Африку.

При цьому твір справляє враження сюжетної незавершеності й композиційної розірваності. Так, у його першій частині (значно більшій за обсягом, ніж друга) йдеться про негаразди, втрати в експедиції (про це повідомляє Морроу після двох років роботи в ній, приїхавши до Лондона), про її підготовку, про її керівника Хендса як невігласа й авантюриста, у другій же – мова йде про появу Хендса вже в Африці у свого давнього приятеля священника Біллінгса з метою вербування.

У цій частині Г. Грін рельєфно і зримо відтворює африканський хронотоп, реалії якого були глибоко й усебічно пережиті ним особисто. Це і «сліпуча спека Західної Африки» (*the blinding West African heat*), «спекотна непорочна синява» (*the hot immaculate blue*), що лейтмотивом проходить через весь текст, і «вертикальне сонце на убогій вулиці з магазинами під оцинкованим дахом» (*the vertical sun into the shabby street of tin-roofed stories*), «страшне сонце» (*awful sun*), «сліпуче світло» (*the blinding day*), і повислі в нерухомому повітрі або на дахах хижі канюки, і відчуття якоїсь безвиході в занедбаному колоніальному містечку. Час ніби спинився в задушливій, убивчій спеці цієї місцевості.

Другим ключовим поняттям хронотопу оповідання, його атмосфери є смерть. Вона з'являється вже в першому розділі першої частини у вигляді тривожного повідомлення юного Морроу про численні жертви в експедиції, очолюваній авантюристом і абсолютним профаном Хендсом (парадоксом виглядає при цьому твердження директора фірми Денверса про його «повну довіру до суджень Хендса»).

Особливо часто слово «смерть» звучить у другій, «африканській» частині, основний акцент зроблений на персонажах твору як невдахах, яким життя, за словами одного з них, священника Біллінгса, «ніколи в дійсності не давало шансу» [10, с. 593].

Тут явно відчувається проблемно-тематичне перегукування з «Останнім шансом містера Лівера», що обумовлено спільністю вражень Гріна-мандрівника, з одного боку, та його сприйняттям європейського соціально-економічного й політичного неблагополуччя свого часу, з іншого. Це сприйняття документально закріплене в його автобіографічній книзі «Шляхи порятунку», де він писав: «Для мене період з 1933 по 1937 рік назавжди залишиться часом зрілості мого

покоління, затьмареним депресією, чия тінь впала на цю книгу (йдеться про роман «Мене створила Англія» з його атмосферою авантюризму й приреченості. – М.А.), і приходом Гітлера до влади. У ті дні неможливо було залишатися осторонь від політики, і важко пригадати деталі приватного життя однієї людини, коли земля перетворювалася на величезне поле бою» [5, с. 83].

«Тінь депресії», говорячи словами Г. Гріна, впала й на «Останній шанс містера Лівера», й на «З іншого боку кордону», де серед героїв згадується й ім'я Гітлера. І в новелі, і в оповіданні домінуючим є трагічний модус оповіді, який і формує ідейно-смысловий зміст та поетику цих творів.

Що стосується оповідання «Войовнича церква» («Church militant»), то за змістом і тональністю це швидше гумореска, що представляє яскраву замальовку з життя релігійних місій Східної Африки: архієпископ, який приїхав із метою влаштувати французок братства «Сестрички Шарля де Фуко», що повірили в «покликання згори» жити, як аборигенки, і оповідь про священників Доннела та Шмідта, які чинили цьому опір.

Аналіз «африканських» творів малої прози Гріма Гріна показує, що література особистого документа (подорожні нотатки і щоденники, оформлених потім у книги «Подорож без карти», «Дороги беззаконня», «У пошуках героя. Два африканських щоденники»), відіграла важливу роль у формуванні та специфіці художнього хронотопу не тільки в його романах, але і в новелах та оповіданнях. Характерний для письменника як для творчої особистості напружений і постійний інтерес до всього, що відбувається в світі, особливо в гарячих і неблагополучних його точках, зробив подорожі однією з домінант його «динамічної екзистенції».

Водночас «динамічна екзистенція» Г. Гріна спонукала його до подорожей не тільки заради екзотики та географічно-етнічної специфіки нових континентів і країн, але й заради того, щоб осмислити культурно-цивілізаційні відмінності між звичним для нього європейським світом і світом інших континентів, а також знайти відповідь на найважливіше для нього запитання: «Де ж ми збилися зі шляху?». Саме цим, імовірно, визначається і хронотоп, і проблемно-тематичний аспект «африканської» групи його творів малої прози. Заявлений і випробуваний тут підхід є перспективним для осмислення інших творів Гріма Гріна з закордонним хронотопом.

Список використаних джерел

1. Алатея М. М. Типология комического в short stories Грэма Грина / М. М. Алатея // Від смішного до великого: феномен комічного в літературі та культурі : зб. наук. матеріалів конференції, м. Бердянськ, 28–29 вересня 2017 р. / [гол. ред. О. П. Новик]. – Бердянськ, 2017. – С. 7–9.
2. Алатея М. М. Гоголевские мотивы в рассказах Грэма Грина / Махмуд Алатея // Філологічні науки : зб. наук. праць Полтавського нац. пед. ун-ту імені В. Г. Короленка. – Вип. 25. – Полтава, 2017. – С. 70–75.
3. Алатея М. М. Жанровая специфика и поэтика новеллы «Корень зла» Грэма Грина / М. М. Алатея // Матеріали міжнар. науково-практ. конф., м. Київ, 27–28 січня 2017 р. – К. : Таврійський нац. ун-т імені І. В. Вернадського, 2017. – С. 46–50.
4. Грин Г. Путешествие без карты / Грэм Грин ; [пер. с англ.]. – М. : Гос. изд-во географ. литературы, 1961. – 232 с.
5. Грин Г. Путешествия без карты / Грэм Грин ; [пер. с англ. ; сост. О. А. Алякринский ; предисл. С. И. Белзлы]. – М. : Прогресс, 1969. – 456 с.
6. Грін Г. Останнє слово / Грехем Грін ; [пер. з англ. В. Корнієнка] // Всесвіт. – 1997. – № 8–9. – С. 58–65.

7. Михилев А. Избранные работы / Александр Михилев : Сборник избр. трудов. – Х. : ХНУ имени В. Н. Каразина, 2012. – 412 с.
8. Михилев А. Д. Short stories Грэма Грина: к постановке проблемы / А. Д. Михилев, М. М. Алатея // Літератури світу: поетика, ментальність і духовність : зб. наук праць Криворізь. держ. пед. ун-ту. – Кривий Ріг, 2017. – С. 84–95.
9. Greene G. Collected short stories / Graham Greene. – London : Penquin Books, 1986. – 367 p.
10. Greene G. Complete short stories / Graham Greene. – London : Penquin Books, 2005. – 594 p.
11. Greene G. Nouvelles complètes : 2 t. – T.1 : Mr Lever court sa chance / Graham Greene. – Paris : Éditions Robert Laffont, 2013. – 556 p.

Алатея М. М.,

Черноморский национальный университет имени Петра Могилы, г. Николаев, Украина

ФОРМЫ ХУДОЖЕСТВЕННОГО ПРЕТВОРЕНИЯ ЗАРУБЕЖНЫХ ВПЕЧАТЛЕНИЙ ГРЭМА ГРИНА В ЕГО SHORT STORIES

В статье исследуется проблема форм художественного претворения зарубежных впечатлений Грэма Грина в его short stories на материале группы африканских произведений «Последний шанс мистера Ливера» («A Chance for Mr Lever»), «По ту сторону границы» («The other side of the border»), «Воинствующая церковь» («Church militant»), поскольку данные произведения не были объектом изучения ни в целом, ни с указанной точки зрения. Цель статьи – с помощью таких методологических подходов, как биографический, культурно-исторический, текстологический и структурно-аналитический, исследовать влияние зарубежных путешествий Грина на формирование его художественного сознания и на формы воплощения опыта зарубежных путешествий (культурно-этнического, социального, психологического, географического) в его произведениях малой формы. Показано, что впечатления и многообразный опыт, полученные Г. Грином в его африканских путешествиях и нашедшие отображение в его книге «Путешествие без карты» («Journey Without Maps»), сыграли значительную роль в формировании художественного сознания писателя, что отразилось как на специфике хронотопа африканских short stories, так и на их проблемно-тематическом уровне и поэтике. Исползованные подходы и полученные выводы могут быть применены для дальнейшего изучения других зарубежных short stories Грэма Грина.

Ключевые слова: *зарубежные путешествия; «африканские» short stories; хронотоп; проблемно-тематический уровень; рассказ; новелла.*

Mahmood M. Al Ateya,

Ph. Candidate, Black Sea National University of Petro Mohyla, Mykolaiv, Ukraine

FORMS OF THE ARTISTIC CONVERSION OF GRAHAM GREENE'S FOREIGN IMPRESSIONS IN HIS SHORT STORIES

The article studies a group of African short stories by Graham Greene, which consists of three works: his novella A Chance for Mr. Lever (1935), story The Other Side of the Border (1936) and humoresque Church militant (1953). They are named "African" according to the predominant chronotope, although their protagonists are Englishmen and a certain part of the events in these works, except Church militant, takes place in England. The purpose of the work is to identify how and in what ways the experience of foreign trips of Greene known as a tireless traveller who visited almost all continents, and the author of travel books Journey without maps (1936), The lawless roads: A Mexican journey (1939) and In search of a character: Two African journals (1961) is reflected in his short stories. In the course of the study, it is shown that mainly it concerns the specificity of the chronotope of the "African" short stories, the influence of travel impressions on the realism and authenticity of the reproduction of local colour and ethnographic details in the novella and stories, as well as on their problem and thematic range (the tragedy of human destiny in the conditions of the European economic crisis, the collapse of moral principles, the problem of social and divine injustice). The used principles of biographical, cultural, textual and structural analytical methods determined the scientific novelty of the research, introducing for the first time the topic of Graham Greene's small prose into the sphere of domestic literary criticism and posing the problem of the forms of artistic realization of the travel experiences of the writer and the specifics of their functioning in the structure of his short stories. The methods used and the results obtained can be applied in studies on the influence of the writer's transboundary experience on the expansion of his artistic consciousness and on his artistic creativity.

Key words: *foreign travels, «African short stories», chronotope, problem, and thematic level; tale; story.*